

Kroonová a ostatní proti Nizozemsku, rozsudek ze dne 27. 10. 1994

Stěžovatel: Kroonová a ostatní

Žalovaný stát: Nizozemsko

Číslo stížnosti: 18535/91

Datum: 27.10.1994

Článek Úmluvy: čl. 14

čl. 50

čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, respektování rodinného života, respektování soukromého života, spravedlivé zadostiučinění

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

27. října 1994

VĚC KROONOVÁ A OSTATNÍ

(Rozsudek ve věci Kroonová a ostatní versus Nizozemí)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu se článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušných ustanovení Jednacího řádu, jako Senát, který tvoří následující soudci: R. Ryssdal, předseda, F. Golcükü, S. K. Martens, I. Foighel, A. N. Loizou, J. M. Morenilla, A. B. Baka, G. Mifsud Bonnici, D. Gotchev a dále H. Petzold. úřadující tajemník Soudu, po tajné poradě, která se konala dne 21. dubna a 20. září 1994, vynáší následující rozsudek, který byl přijat posledně uvedeného dne:

POSTUP

1. Příklad byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 3. července 1993, a to v rámci tříměsíční lhůty stanovené ve článku 32 odst. 1 a článku 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 18535/91) proti Nizozemskému království, předložené Komisi podle článku 25 třemi nizozemskými občany, Catharinou Kroonovou, Ali Zerroukem a Samirem M’Hallem-Drisssem, dne 15. května 1991. Žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, kterým Nizozemí uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků žalovaného státu podle článku 8 Úmluvy, ať samostatně, nebo ve spojení se článkem 14.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3 (d) Jednacího řádu žadatelé uvedli, že si přejí účastnit se řízení, a ustanovili právníka, který je bude zastupovat (ust. 30).
3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan S. K. Martens, zvolený soudce nizozemské národnosti (článek 43 Úmluvy) a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 25. srpna 1993 předseda Soudu za přítomnosti tajemníka Soudu vylosoval jména ostatních sedmi členů, a to pánů F. Golcükü, I. Foighela, A. N. Loizoua, J. M. Morenilly, A. B. Baky, G. Mifsud Bonnicchio a D. Gotcheva (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).
4. Předseda Senátu (ust. 21 § 5) pan Ryssdal prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem nizozemské vlády (dále jen „Vláda“), právníkem žadatelů a delegátem Komise postup řízení (ust. 37 § 1 a ust. 38). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník Soudu dne 26. listopadu 1993 zápis Vlády a dne 30. listopadu 1993 zápis žadatelů. Tajemník Komise informoval tajemníka Soudu o tom, že delegát Komise přednese svá stanoviska při jednání.
5. Dne 6. prosince 1993 Komise předložila určité dokumenty ze spisu o řízení před ní, které si na základě pokynů předsedy Soudu vyžádal tajemník Soudu.
6. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu, který žadatelům povolil používání holandského jazyka (ust. 27 § 3), se dne 19. dubna 1994 konalo veřejné jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu. Soud předtím vykonal přípravné řízení. K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu pan K. de Vey Mestdagh, Ministerstvo zahraničních věcí, zástupce vlády; pan E. Lukács, Ministerstvo spravedlnosti, poradce;

(b) za Komisi

pan C. L. Rozakis, delegát;

(c) za žadatele

pan A. W. M. Willems, advokát a zprostředkovatel, právní zástupce

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Rozakise, Willemse a de Vey Mestdagha, jakož i odpovědi na své otázky.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. První žadatelka, Catharina Kroonová, narozená v roce 1954, je nizozemskou občankou. Druhý žadatel, Ali Zerrouk, narozený v roce 1961, byl v době událostí, které jsou předmětem stížnosti, marockým občanem a později získal nizozemské občanství. I když v té době nežili ve společné domácnosti, udržovali mezi sebou stálý poměr, z něhož se v roce 1987 narodil třetí žadatel, Samir M'Hallem-Driss; tento má jak marocké, tak nizozemské občanství. Všichni tři žadatelé žijí v Amsterdamu.
3. V roce 1979 se paní Kroonová provdala za pana Omara M'Hallem-Drisse, marockého občana. Manželství se na konci roku 1980 zhroutilo. Poté paní Kroonová žila odděleně od svého manžela a ztratila s ním kontakt. Z úředních záznamů vyplývá, že její manžel opustil Amsterdam v lednu 1986 a do dnešního dne není známo místo jeho pobytu.
4. Samir se narodil 18. října 1987. Byl zapsán do matriky jako syn paní Kroonové a pana M'Hallem-Drisse. Paní Kroonová podala měsíc po Samirově narození návrh na rozvod manželství u krajského soudu v Amsterdamu (arrondissementsrechtbank). Proti podání nebyly vzneseny žádné námitky a rozvod nabyl právní moci zápisem rozsudku krajského soudu do matriky dne 4. července 1988.
5. Dne 13. října 1988, opíraje se o článek 1:198 odst. 1 občanského zákoníku (Burgerlijk

Wetboek - „OZ“ - viz níže uvedený bod 19), paní Kroonová a pan Zerrouk požádali amsterodamského matrikáře (ambtenaar van de burgerlijke stand), aby dovolil paní Kroonové učinit před ním prohlášení o tom, že pan M'Hallem-Driss není Samirovým otcem, a tak umožnil, aby pan Zerrouk uznal dítě za vlastní. Matrikář tuto žádost zamítl dne 21. října 1988. Ačkoliv vyjádřil svou účast, poukázal na to, že se Samir narodil za trvání manželství paní Kroonové s panem M'Hallem-Drisssem, takže v případě, že tento nepodá návrh na zahájení řízení o popření otcovství (viz níže uvedené body 18 a 21), není podle současného nizozemského práva uznání otcovství jiným mužem možné.

6. Dne 9. ledna 1989 paní Kroonová a pan Zerrouk podali žádost ke krajskému soudu v Amsterdamu o vydání příkazu, který by matrikáři uložil, aby do matriky doplnil prohlášení paní Kroonové o tom, že pan M'Hallem-Driss není Samirovým otcem, a uznání otcovství k Samirovi panem Zerroukem. Navrhovatelé se opírali se o článek 8 Úmluvy, a to buď samostatně, nebo ve spojení s článkem 14, a zdůrazňovali, že zatímco bývalému manželovi paní Kroonové by bylo umožněno jeho otcovství k Samirovi popřít, jí popřít jeho otcovství k jejímu dítěti umožněno nebylo. Krajský soud tuto žádost zamítl dne 13. června 1989. Rozhodl, že i přes oprávněné přání paní Kroonové a pana Zerrouka, aby byly úředně uznány biologické vztahy, jejich žádost musí být zamítnuta, protože Samir byl podle tehdejšího práva legitimním dítětem pana M'Hallem-Drisse. Existovalo pouze několik výjimek z pravidla, že manžel matky je považován za otce dítěte narozeného za trvání manželství. Toto bylo zdůvodněno zájmy právní jistoty, které jsou v této oblasti velmi důležité, a potřebou chránit práva a svobody jiných. Tehdejší právo tedy nebylo v souladu se článkem 8 a článkem 14 Úmluvy.
7. Paní Kroonová a pan Zerrouk se odvolali k amsterodamskému odvolacímu soudu (gerechtshof), přičemž se znovu opírali o články 8 a 14. Odvolací soud toto odvolání dne 8. listopadu 1989 zamítl. Měl za to, že se článek 8 uplatní, avšak že nebyl porušen. Omezení práva matky na popření otcovství jejího manžela splňovalo požadavky článku 8 odst. 2. Došlo však k porušení článku 14 ve spojení se článkem 8, jelikož neexistoval skutečný důvod pro odlišné zacházení, které právo zavedlo mezi manželi tím, že manželce neposkytlo na rozdíl od manžela možnost popřít manželovo otcovství. Odvolání však přesto nelze vyhovět; soud nemá pravomoc vyhovět žádosti žadatelů, protože by to vyžadovalo vytvoření nového nizozemského zákona, včetně správního řízení, což přesahuje hranice soudní pravomoci tvořit právo. Pouze zákonodárna moc může rozhodnout o tom, jak nejlépe vyhovět článku 14 Úmluvy, pokud se týče možnosti popření otcovství k dítěti narozenému v manželství.
8. Paní Kroonová a pan Zerrouk poté podali odvolání na základě právních důvodů k Nejvyššímu soudu (Hoge Raad). Argumentovali za prvé tím, že odvolací soud porušil článek 8 Úmluvy tím, že měl za to, že omezení možnosti matky popřít otcovství jejího manžela, stanovená článkem 1:198 OZ, přesněji skutečnost, že tak mohla učinit pouze u dítěte, které se narodilo po rozluce manželství, splňuje požadavky článku 8 odst. 2. Odvolací soud nedostatečně zvažil dotčené zájmy. Měl vzít na jedné straně v úvahu příslušnou váhu zájmů biologického otce a jeho dítěte a na straně druhé zájmy chráněné právními předpisy. Odvolací soud měl upřednostnit zájmy prvně uvedené, kterým by v tomto případě bylo nejlépe vyhověno přerušením právního vztahu mezi Samirem a panem M'Hallem-Drisssem a založením takového vztahu mezi Samirem a panem Zerroukem, který má podle článku 8 Úmluvy právo na uznání svého rodinného vztahu. Navíc tvrdili, že ze závěru odvolacího soudu o porušení článku 14 vyplývá, že uvedený střet nelze za žádných okolností podřazovat článku 8 odst. 2. Za druhé argumentovali tím, že rozhodnutím o tom, že nemá pravomoc vyhovět žádosti žadatelů, jelikož by si to vyžádalo vytvoření nového nizozemského zákona, porušil odvolací soud článek 14 ve spojení se článkem 8. Podle podání žadatelů neexistoval důvod se domnívat, že diskriminaci, o jejíž existenci soud správně rozhodl, může odstranit pouze zákonodárna moc; to postačuje k tomu, aby se nepřihlíželo k požadavku, aby se dítě narodilo po rozluce manželství jeho matky.
9. Na základě poradního stanoviska generálního advokáta Nejvyšší soud odvolání dne 16. listopadu 1990 zamítl. Nerozhodoval o tom, zda článek 1:198 OZ porušil článek 8, popř. článek

14 ve spojení se článkem 8. Měl za to, že to není nezbytné, protože souhlasil s odvolacím soudem v tom, že i kdyby k takovému porušení došlo, překračovalo by řešení problému nahrazení článku 1:198 OZ hranice soudních pravomocí tvořit právo. Tento závěr se zakládal na tomto odůvodnění: „V této souvislosti nelze přehlížet skutečnost, že kdyby měla matka příležitost popřít otcovství [svého manžela] k [dítěti narozenému] v manželství, ihned by vznikla otázka o tom, jaká další omezení by se měla uplatnit, aby nebyly ohroženy zájmy dítěte na jistotě původu jeho legitimních rodičů, přičemž tento zájem dítěte obecně má a ten je také součástí podstaty současného systému. Z tohoto důvodu byla tato omezení také začleněna do návrhu novely zákona o původu (Wetsvoorstel Herziening Afstammingsrecht; Bijlage bij de Handelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal - příloha ke sbírce Dolní sněmovny Parlamentu -, 1987 - 88, 20626, články 201 a násl.), který Parlament v současné době projednává ... Není jisté, zda by [taková omezení] byla v průběhu dalšího parlamentního projednávání zachována, doplněna či odstraněna, přičemž by si bylo lze představit mnoho variant, bylo by též nutné přihlédnout k potřebě zajištění rovného zacházení s otcem a matkou v tom smyslu, že nerovné zacházení v jakékoliv míře je nezákonné.“ Rozsudek Nejvyššího soudu byl uveřejněn v *Nederlandse Jurisprudentie* (nizozemská sbírka zákonů - „Sb“), 1991,475.

10. Po narození Samira se paní Kroonové a panu Zerroukovi narodily další tři děti: dcera Nadia v roce 1989 a dvojčata Jamal a Jamila v roce 1992. Ke všem prohlásil otcovství pan Zerrouk. Paní Kroonová a pan Zerrouk nežijí ve společné domácnosti. Žadatelé však tvrdí, že se pan Zerrouk podílí na péči a výchově jejich dětí.
11. Příslušné národní právo a praxe
12. Matrika
13. Každá obec má vlastní matriku, ve které vede narození (článek 1:6 odst. 1 OZ); matriku vede jeden či několik matrikářů narození, úmrtí a sňatků (článek 1:16 odst. 2). Zápis v matrice nebo v rodném listě uvádí jako otce matčina manžel, pokud byla matka vdaná v okamžiku porodu nebo v období 306 dnů bezprostředně předcházejících porodu; ve všech ostatních případech se uvádí jméno otce pouze tehdy, pokud tento uzná otcovství k dítěti před nebo při okamžiku provedení zápisu (článek 1:17 odst. I /c/ OZ).
14. Určitá osoba nebo státní zástupce (*officier van justitie*) mohou podat návrh ke krajskému soudu, v jehož obvodu se daná matrika nachází, na nařízení opravy nebo doplnění matriky. Rozhodnutí krajského soudu se zasílá matrikáři narození, úmrtí a sňatků; oprava a doplnění se provede formou poznámky pod čarou nebo ve spodní části rodného listu (článek 1:29 odst. 1 - 3 OZ).
15. Určení otcovství a jeho uznání
16. Článek 1:197 OZ zní takto: „Manžel je otcem dítěte narozeného v manželství. Pokud se dítě narodí před 307. dnem následujícím po rozluce manželství a pokud se matka znovu nevdala, je jeho otcem bývalý manžel.“ Článek 1:197 OZ tedy stanoví dvě právní domněnky. Za prvé, u dítěte narozeného za manželství je předpokládáným otcem manžel matky; za druhé, dítě narozené před 307. dnem následujícím po rozluce matčina manželství je předpokládáným potomkem matčina bývalého manžela. První domněnku může vyvrátit pouze manžel matky, který za tímto účelem musí poskytnout důkaz o opaku (články 1:199 - 200 OZ - viz níže uvedený bod 21). Druhou domněnku může vyvrátit buď matka, nebo její bývalý manžel; bývalý manžel matky však musí uvést důkaz, zatímco u matky postačí pouhé prohlášení (článek 1:198 OZ - viz následující bod).
17. Článek 1:198 OZ zní takto: „1. Matka může popřít, že dítě, které se jí narodilo do 306 dnů následujících po rozluce manželství, je dítětem jejího bývalého manžela, a to tak, že o tom učiní prohlášení před matrikářem narození, úmrtí a sňatků, a to za podmínky, že otcovství k dítěti uzná jiný muž, a to listinou, ve které se jeho prohlášení zapíše ... 2. Prohlášení matky a uznání otcovství lze učinit pouze do jednoho roku od narození dítěte. 3. Prohlášení [matky] a uznání otcovství nabude účinnosti, pokud matka a muž, který uznává otcovství, uzavřou do jednoho

roku od narození dítěte sňatek... 4. Pokud nabude právní moci rozsudek o zrušení uznání otcovství v řízení zahájeném bývalým manželem, také prohlášení matky ztratí svoji platnost. 5. ...“

18. Nejvyšší soud svým rozsudkem ze dne 17. září 1993 (Sb. 1994, 373) pozastavil účinnost článku 1:198 odst. 3 OZ. V daném případě, kdy se dítě narodilo do 306 dnů od rozluky manželství jeho matky, bylo zjištěno, že za prvé existoval vztah mezi dítětem a jeho biologickým otcem, který bylo možno pro účely článku 8 Úmluvy popsat jako „rodinný život“, a za druhé, že matka a biologický otec, kteří nechtěli uzavřít sňatek, chtěli dosáhnout popření otcovství bývalého manžela matky a uznání otcovství k dítěti jeho biologickým otcem. Nejvyšší soud shledal, že článek 1:198 odst. 3 OZ představuje „zásah“ ve smyslu článku 8, jelikož brání utvoření právně uznaných rodinných svazků v případě, že matka a biologický otec nejsou manželi. Při rozhodování o tom, zda je takový zásah přípustný podle ustanovení Článku 8 odst. 2, Nejvyšší soud poukázal na to, že v době, kdy byl uzákoněn článek 1:198 odst. 3 OZ, se ochrana dítěte před zbavením jeho „legitimního“ postavení považovala za důležitější než umožnění vzniku svazků s jeho biologickým otcem. Od té doby se však příslušný význam těchto dvou protichůdných zájmů změnil; zejména po rozsudku Evropského soudu v případě Marckx versus Belgie (13. Června 1979, série Ač. 31) právní rozdíly mezi „legitimními“ a „nelegitimními“ dětmi do značné míry zmizely. S ohledem na tento vývoj již nelze říci, že by v případě, kde pro účely článku 8 Úmluvy existoval mezi dítětem a jeho biologickým otcem vztah na stupni „rodinného života“, význam udržení „legitimního“ postavení dítěte převažoval nad zájmem chráněným ve článku 1:198 odst. 3 OZ.
19. Článek 1:199 OZ zní: „Manžel může popřít otcovství k dítěti pouze žalobou podanou za tímto účelem proti matce a dítěti, které, pokud není zletilé, musí být v řízení zastupováno opatrovníkem ad litem, jmenovaným pro tento účel okresním soudem (kantonrechter).“ Článek 1:200 OZ zní: „1. Soud vyhoví žalobě na popření otcovství, pokud manžel nemůže být otcem. 2. Pokud v době, ve které bylo dítě zplozeno, neměl manžel s matkou pohlavní styk, nebo pokud žili v té době odděleně, soud také prohlásí žalobu na popření otcovství za důvodnou, pokud nevyjdou najevo skutečnosti, ze kterých se zdá být možné, že manžel otcem dítěte je.“ Takové řízení je nutné zahájit do šesti měsíců ode dne, kdy se otec dozvěděl o skutečnosti, že se dítě narodilo; pokud však matka učinila prohlášení uvedené ve článku 1:198 OZ (viz výše uvedený bod 19), tato lhůta vyprší až za osmnácti měsíců po narození dítěte (článek 1:203 OZ).
20. V souladu s článkem 1:205 OZ se legitimita prokazuje rodičovstvím (afstamming) k osobě a sňatkem jejich rodičů. Pokud neexistuje rodný list, rodičovství k „legitimnímu“ dítěti je prokázáno nerušeným užíváním postavení „legitimního“ dítěte.
21. Článek 1:221 odst. 1 OZ zní: „Nelegitimní dítě má postavení nemanželského dítěte (natuurlijk kind) své matky. Uznáním otcovství nabývá postavení nemanželského dítěte svého otce.“ Článek 1:222 OZ zní: „Nelegitimní dítě a jeho potomci mají právně uznané rodinné svazky (familierechtelijke betrekkingen) s matkou dítěte a jejími pokrevními příbuznými, a po určení otcovství také s otcem a jeho pokrevními příbuznými.“ Článek 1:223 OZ zní takto: „Uznání otcovství lze učinit: (a) na rodném listu dítěte; (b) uznávací listinou vypracovanou matrikářem narození, úmrtí a sňatků; (c) notářským zápisem (notarile akte).“ Nevyžaduje se, aby muž, který uznává otcovství k „nelegitimnímu“ dítěti, byl jeho biologickým otcem. Pro muže navíc uznat otcovství k „legitimnímu“ dítěti není možné, a to i když je jeho biologickým otcem. Uznání otcovství podle článku 1:198 OZ (viz výše uvedený bod 19) může být na návrh bývalého manžela matky zrušeno, pokud muž, který otcovství k dítěti uznal, není jeho biologickým otcem (článek 1:225 odst. 3 OZ).
22. Osvojení rodičem a nevlastním rodičem dítěte (stiefouderadoptie)
23. Článek 1:227 OZ zní takto: „1. Osvojení nabývá účinnosti rozhodnutím krajského soudu na žádost manželského páru, který si přeje dítě osvojit. 2. Žádosti lze vyhovět pouze tehdy, pokud je osvojení zjevně v nejlepším zájmu dítěte pokud jde o přerušování svazků s [biologickými] rodiči a posílení svazků s rodiči adoptivními, a - v případě osvojení legitimního nebo nemanželského

dítěte jednoho z adoptivních rodičů - pokud jde o přerušení svazků s druhým rodičem a posílení svazků s nevlastním rodičem, a to za podmínky, že jsou splněny podmínky stanovené v následujícím článku. 3. ... 4. ...“ § Článek 1:228 OZ zní: „1. K osvojení je nutné splnit tyto podmínky: (a) ... (b) dítě není legitimním nebo nevlastním dítětem legitimního nebo nevlastního dítěte jednoho z adoptivních rodičů; (c) ani jeden adoptivní rodič nesmí být mladší než osmnáct let a věkový rozdíl mezi ním a dítětem nesmí být větší než padesát let. (d) žádosti neodporuje rodič nebo rodiče s právně uznanými rodinnými svazky s dítětem. Soud však není povinen zamítnout žádost, které odporuje rodič, který byl dříve v době před více než dvěma lety předvolán k výslechu u příležitosti obdobné žádosti téhož páru, která však byla zamítnuta, ačkoliv byly dány podmínky stanovené níže v odstavcích (e) až (g); (e) ... (f) ... (g) adoptivní rodiče uzavřeli manželství nejméně pět let před dnem podání žádosti. 2. V případě osvojení legitimního nebo nemanželského dítěte jednoho z adoptivních rodičů se neuplatní podmínky stanovené pod písm. c) a g) předchozího odstavce. V případě osvojení legitimního dítěte jednoho z adoptivních rodičů se podmínka stanovená v písm. (d) nahradí podmínkou, že bývalý manžel, jehož manželství s manželkou nevlastního rodiče skončilo [rozvodem nebo rozlukou manželství po soudním rozloučení] a on nebo ona právně uznali rodinné svazky s dítětem, žádosti neodporuje. 3 ...“ Článek 1:229 odst. 1 OZ zní: „Osvojením osvojenec nabývá postavení legitimního dítěte adoptivních rodičů. Pokud však osvojenec již má postavení legitimního dítěte jednoho z manželů, kteří jej osvojili, podrží si je a osvojením nabývá postavení legitimního dítěte druhého manžela.“

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

25. Paní Kroonová, pan Zerrouk a Samir M'Halle-Driss podali svou žádost ke Komisi dne 15. května 1991. Stěžovali si na to, že podle nizozemského práva nemohli dosáhnout uznání otcovství pana Zerrouka k v a že zatímco ženatý muž může svoje otcovství k manželskému dítěti popřít, vdané ženě to dovoleno není; opírali se o článek 8 Úmluvy, a to samostatně i ve spojení se článkem 14. Dále tvrdili, že neuznáním jejich nároků jim Nejvyšší soud odepřel účinný opravný prostředek ve smyslu článku 13.
26. Dne 31. srpna 1992 prohlásila Komise stížnost (č. 18535/91) za přípustnou v části týkající se článků 8 a 14 Úmluvy a za nepřípustnou ve zbývajících částech. Ve své zprávě ze dne 7. dubna 1993 (článek 31) vyjádřila svoje stanovisko poměrem hlasů dvanáct ku šesti, že došlo k porušení článku 8 samostatně, a jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 14 ve spojení se článkem 8.

ZÁVĚREČNÁ PODÁNÍ K SOUDU

27. Ve svém zápisu Vláda soudila, „že v tomto případě;
 - se článek 8 neuplatní, nebo
 - nedošlo k porušení článku 8 odst. 1, nebo
 - omezení práv uvedených ve článku 8 odst. 1 je odůvodnitelné podle článku 8 odst. 2, a že
 - nedošlo k porušení článku 14 ve spojení se Článkem 8.“

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 8 úmluvy
2. Žadatelé si stěžovali, že podle nizozemského práva nebylo paní Kroonové umožněno, aby před matrikou učinila prohlášení o tom, že pan M'Halle-Driss není Samirovým otcem, v důsledku čehož pan Zerrouk nemohl otcovství k Samirovi uznat. Opírali se o článek 8 Úmluvy, který zní: „1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, svého obydlí a

korespondence. 2. Státní orgán nesmí do výkonu tohoto práva zasahovat, kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a kdy je to v demokratické společnosti nebytné v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“ Vláda popírala, že by k nějakému porušení došlo, zatímco Komise souhlasila se žadateli.

3. Uplatnění článku 8
4. Vláda argumentovala tím, že vztah mezi panem Zerroukem na straně jedné a paní Kroonovou a Samirem na straně druhé nebyl na stupni „rodinného života“. Jelikož se Samir narodil z mimomanželského poměru, neexistoval mezi ním a panem Zerroukem žádný právně uznaný rodinný svazek ipso jure. Paní Kroonová a pan Zerrouk se navíc rozhodli neuzavřít manželství, a na základě tohoto rozhodnutí pan Zerrouk nežil ve společné domácnosti s paní Kroonovou a Samirem. Vláda také tvrdila, že pan Zerrouk žádným způsobem nepřispíval na péči a výchovu Samira a že neexistovalo nic, co by prokazovalo, že plnil roli Samirova „sociálního otce“. Komise poukázala na dlouhodobý vztah mezi paní Kroonovou a panem Zerroukem a na skutečnost, že nebylo zpochybněno, že pan Zerrouk není pouze Samirovým biologickým otcem, ale také biologickým otcem dalších tří dětí z tohoto vztahu narozených. Žadatelé poukazovali na to, že nizozemské právo nevyžaduje, aby muž žil s dítětem a jeho matkou, k tomu, aby měl právo na uznání otcovství k dítěti a tím založit právně uznané rodinné svazky. Namítali také, že pan Zerrouk ve skutečnosti věnoval polovinu svého času péči a výchově Samira a finančně ze svého skromného příjmu na něj přispíval.
5. V průběhu řízení v Nizozemí všichni zúčastnění, včetně matrikáře narození, úmrtí a sňatků, předpokládali, že daný vztah zakládá „rodinný život“ a že se tudíž článek 8 uplatní; toto stanovisko zastávaly také nizozemské soudy. V každém případě má Soud za to, že se pojem „rodinný život“ ve článku 8 nemá vztahovat výhradně na vztahy založené na manželském svazku a že může zahrnovat i jiné „rodinné svazky“ de facto, kde spolu strany žijí mimo manželství (viz mezi nejnovějšími případy rozsudek Keegan versus Irsko ze dne 26. května 1994. série A č. 290, strany 17 - 18, bod 44). I když může být společné žití u takového vztahu zásadně požadavkem, výjimečně lze použít také jiné faktory k prokázání, že vztah má dostatečnou stabilitu, aby mohl založit „rodinné svazky“ de facto; takový je právě tento případ, jelikož se paní Kroonové a panu Zerroukovi od roku 1987 narodily čtyři děti. Dítě narozené z takového vztahu je ipso jure částí takové „rodinné jednotky“ od okamžiku svého narození a na základě samotné této skutečnosti (viz rozsudek Keegan, tamtéž). Mezi Samirem a panem Zerroukem tedy existuje svazek na úrovni rodinného života bez ohledu na přispívání pana Zerrouka na péči a výchovu svého syna. Článek 8 se tedy uplatní.
6. Obecné zásady
7. Soud znovu opakuje, že zásadním předmětem článku 8 je ochrana jednotlivce proti svévolnému jednání ze strany veřejných orgánů. Navíc mohou existovat pozitivní povinnosti státu, spočívající ve skutečném „respektování“ rodinného života. Hranice mezi státními pozitivními a negativními povinnostmi podle tohoto ustanovení však samy o sobě neumožňují upřesnění jejich definice. Uplatnitelné zásady jsou však podobné. V obou souvislostech je nutné mít na zřeteli skutečnou rovnováhu, kterou je nutné udržet mezi soupeřícími zájmy jedince a společnosti jako celku; v obou souvislostech má stát k dispozici určitou míru uvážení (viz mezi nejnovějšími případy výše uvedený rozsudek Keegan, str. 19, bod 49).
8. V souladu se zásadami stanovenými Soudem v jeho precedenčním právu, kde rozhodoval o existenci rodinného svazku s dítětem, musí stát jednat způsobem stanoveným tak, aby umožnil rozvoj tohoto svazku a vznik právních pojistek, které by umožnily začlenění dítěte do jeho rodiny od okamžiku narození nebo co nejdříve poté (viz mutatis mutandis výše uvedený rozsudek Keegan, str. 19, bod 50).
9. Soulad se článkem 8
10. Žadatelé namítali, že článek 8 odst. 1 ukládá Nizozemí pozitivní povinnost umožnit panu Zerroukovi uznání otcovství k Samirovi jako svému dítěti a tedy založení právně uznaných

rodinných svazků mezi těmito dvěma osobami. Jinými slovy namítali, že existence právních předpisů, které takové uznání znemožňují, představuje „zásah“ do jejich práva na respektování jejich rodinného života a že takový zásah není v demokratické společnosti nezbytný.

11. Vláda tvrdila, že i za předpokladu existence „rodinného života“ Nizozemí zcela splnilo své pozitivní povinnosti, které vůči žadatelům mohlo mít. Poukázala za prvé na možnost „osvojení nevlastním rodičem“ (viz výše uvedený bod 24), tj. osvojení Samira paní Kroonovou a panem Zerroukem. Je pravda, že tato možnost byla podmíněna neexistencí odporu ze strany pana Omara M'Hallema-Drise a uzavřením manželství paní Kroonové a pana Zerrouka. Možnost námitek ze strany pana M'Hallema-Drise však přestala existovat; pokud na základě svých vlastních zdůvodnění paní Kroonová a pan Zerrouk nehodlali manželství uzavřít, nebyl to stav věci, za který lze činit odpovědným stát, protože tento nepostavil jejich manželství do cesty žádné překážky. Navíc podle připravovaných právních předpisů by nesezdanému rodiči, který dříve vykonával výhradní rodičovství nad svým dítětem, bylo umožněno společné opatrovnictví s jeho partnerem; toto by partnerovi poskytlo úplnou právní jistotu, a to na stejném základě jako rodiči. Jinými slovy Vláda argumentovala tím, že pokud došlo k „zásahu“ do práva žadatelů na respektování jejich rodinného života, bylo to „v demokratické společnosti nezbytné“ v zájmu právní jistoty.
12. Podle názoru Komise skutečnost, že podle nizozemského práva nemohl nikdo jiný než pan Omar M'Hallema-Driss své otcovství popřít a že pan Zerrouk nemohl otcovství k Samirovi uznat, představuje nedostatečné respektování soukromého a rodinného života žadatelů v rozporu s pozitivní povinností stanovenou článkem 8.
13. Soud má za to, že bylo v tomto případě zjištěno, že se vztah mezi žadatelem kvalifikuje jako „rodinný život“ (viz výše uvedený bod 30). Na straně příslušných orgánů tedy existuje pozitivní povinnost umožnit, aby mezi panem Zerroukem a jeho synem Samirem byly založeny úplné rodinné vztahy, a to co nejrychleji.
14. Podle nizozemského práva je běžným nástrojem založení rodinných svazků mezi panem Zerroukem a Samirem uznání otcovství (viz výše uvedený bod 23). Jelikož je však Samir „legitimním“ synem pana Omara M'Hallema-Drise, pan Zerrouk by byl pouze v takovém postavení, kdy by mohl otcovství k Samirovi uznat teprve po úspěšném popření otcovství pana M'Hallema-Drise. Kromě samotného pana M'Hallema-Drise, jehož pobyt není znám, mohla otcovství pana Omara M'Hallema-Drise popřít pouze paní Kroonová. Podle článku 1:198 OZ však možnost matky „legitimního“ dítěte popřít otcovství svého manžela existovala a stále existuje pouze u dítěte narozeného do 306 dnů od rozluky manželství (viz výše uvedený bod 19). Paní Kroonová nemohla této možnosti využít, jelikož se Samir narodil ještě za trvání manželství. Toto samozřejmě Vláda nepopírala.
15. Vláda však tvrdila, že k dosažení stejného výsledku vedly jiné cesty. První taková možnost, kterou Vláda navrhovala, by ze Samira učinila „legitimní“ dítě pana Zerrouka a paní Kroonové. Vyžadovala by však, aby paní Kroonová a pan Zerrouk uzavřeli manželství. Ti je však z nějakého důvodu uzavřít nechtěli. Jediné řešení, které umožňuje otci založit právní svazek s dítětem, se kterým má svazek na úrovni rodinného života, a to pouze za podmínky, že se ožení s matkou dítěte, nelze považovat za slučitelné se zmínkou o „respektování“ rodinného života.
16. Druhá možnost, kterou navrhovala Vláda, a sice společné opatrovnictví, také není přijatelným řešením. I když připravovaná právní úprava vstoupí v platnost, jak předpokládá Vláda, společné opatrovnictví se právních svazků mezi Samirem a panem Omarem M'Hallema-Drissem nedotkne. Nová právní úprava bude i nadále bránit vzniku takových svazků mezi Samirem a panem Zerroukem.
17. Podle názoru Soudu vyžaduje „respektování“ „rodinného života“, aby biologická a sociální skutečnost převážila nad právní domněnkou, která se v tomto případě rozplývá tváří v tvář jak zjištěným skutečnostem, tak přáním dotčených osob. aniž by měl kdokoli prospěch. Soud tedy uzavírá, že i s přihlédnutím k míře uvážení, které stát má, Nizozemí žadatelům nezajistilo „respektování“ jejich rodinného života, na které mají podle Úmluvy právo. Došlo tedy k

porušení článku 8.

18. Údajné porušení článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 8
19. Žadatelé si také stěžovali na to, že zatímco nizozemské právo umožňovalo manželovi matky dítěte popření otcovství, matčino právo na napadení manželova otcovství bylo mnohem více omezeno. Opírali se o článek 14 Úmluvy, který zní: „Užívání práv a svobod, stanovených v této Úmluvě, musí být zajištěno bez diskriminace z jakéhokoliv důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek nebo jiné postavení.“
20. Soud má za to, že se tato námitka v podstatě shoduje s námitkou podle článku 8. Při shledání porušení tohoto ustanovení Soud se nedomnívá, že by podle tohoto článku ve spojení se článkem 14 vyvstávaly jakékoliv další otázky.

III. Uplatnění článku 50 Úmluvy

43. Podle článku 50 Úmluvy: „Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z ... Úmluvy a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“
44. Škoda
45. Žadatelé tvrdili, že utrpěli nemajetkovou újmu v důsledku toho, že Nizozemí neumožnilo založení právních rodinných svazků podle jejich přání. Jelikož podle nizozemského práva nebylo možné dosáhnout restitutio in integrum, požadovali náhradu ve výši 30 000 holandských guldenů (NLG).
46. Soud má za to, že je pravděpodobné, že nemožnost získání právního uznání jejich rodinných svazků způsobila žadatelům určité frustrace. Tyto jsou však dostatečně kompenzovány rozhodnutím Soudu o porušení Úmluvy.
47. Náklady a výdaje
48. Pokud se týče nákladů a výdajů vynaložených v řízení před orgány Úmluvy, žadatelé požadovali NLG 26 000 plus daň z přidané hodnoty na odměnu právníka (65 hodin po NLG 400), NLG 250 na drobné výdaje a nespecifikovanou částku na cestovní náklady a diety v souvislosti s účastí jejich zástupce při jednání Soudu.
49. Soud znovu opakuje, že nároky na náklady a výdaje připouští pouze v částce, ve které byly skutečně a nezbytně vynaloženy, a ve přiměřené míře. V tomto případě Soud shledává přiměřeným přiznat NLG 20 000 na odměnu právníka, méně 13 855,85 francouzských franků (FRF), které Rada Evropy zaplatila za právní pomoc; k výsledné částce se připočte příslušná daň z přidané hodnoty. Soud však zamítá nároky na drobné výdaje a cestovní výdaje a diety pana Willemse, jelikož tyto jsou hrazeny systémem právní pomoci Rady Evropy.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. rozhoduje poměrem osmi hlasů k jednomu, že se v tomto případě uplatní článek 8 Úmluvy;
2. rozhoduje poměrem hlasů sedm ku dvěma, že došlo k porušení článku 8 Úmluvy;
3. rozhoduje jednomyslně, že podle článku 14 Úmluvy ve spojení se článkem 8 nevznikly žádné další otázky;
4. rozhoduje jednomyslně o nároku na náhradu nemajetkové újmy tak, že závěr o tom, že došlo k porušení, sám o sobě představuje dostatečné spravedlivé zadostiučinění;
5. rozhoduje poměrem hlasů osm ku jednomu, že musí žalovaný stát žadatelům do tří měsíců zaplatit částku NLG 20 000 (dvacet tisíc holandských guldenů) méně FRF 13 855,85 (třináct tisíc osm set padesát pět francouzských franků a osmdesát pět centimů), převedených na holandské guldeny podle směnného kursu platného k datu vyhlášení tohoto rozsudku, plus případnou daň z přidané hodnoty na základě výsledné částky, a to za právní náklady a výdaje;

6. zamítá ostatní požadavky na spravedlivé zadostiučinění

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 27. října 1994.

Herbert PETZOLD

úřadující tajemník Soudu

Rolv RYSSDAL

předseda Soudu